

Opfordring til EU-medlemslandene, EU-parlamentet og EU-kommissionen om at erstatte EURATOM-traktaten med en Traktat for Vedvarende Energi, Energieffektivitet og Energibesparelse

I mere end tres år har [EURATOM-traktaten](#) beskyttet atomkraften i Europa mod konkurrence fra andre energikilder, hvilket også er dens erklærede mål. Som følge af dens forfatningsmæssige og institutionelle legitimitet og støttemekanismer, der hjælper med at holde atomkraften i live, er traktaten afgørende for udviklingen og bevarelsen af de nukleare teknologier i EU.

Eftersom en bæredygtig europæisk energiomstilling må forlade sig på et nyt og anderledes energisystem, opfordrer vi – europæiske grønne NGOer, industriorganisationer, eksperter og politikere – til reform af EU's forfatning, der kan skabe langsigtede, stabile rammer for indførelse af vedvarende energi på de europæiske energimarkeder. En konference for regeringsrepræsentanter fra EU-medlemslandene bør indkaldes hurtigst muligt for at sætte [den forfatningsmæssige reformproces](#) i gang.

EN SÅDAN FORFATNINGSREFORM FORUDSÆTTER GENNEMFØRELSEN AF FLG. TILTAG:

At EURATOM-traktaten afvikles og ansvaret for ikke-spredning, nuklearsikkerhed, strålebeskyttelse, dekommissionering, atomaffaldshåndtering, samarbejde på tværs af landegrænser, etc. overføres fra EURATOM til andre EU-institutioner i samarbejde med [Det Internationale Atomenergiagentur \(IAEA\)](#).

At et robust nukleart erstatningsansvarsregime og et pålideligt europæisk sikkerhedsinspektorat, der omfatter atomkraftværker såvel som midlertidig og endelig atomaffaldsdeponering, bliver indført med et fælles sæt regler som et alternativ til IAEA.

At EU-parlamentet får medbestemmelse og opsynsbeføjelse i alle vigtige anliggender, der hidtil har relateret sig til EURATOM. Som det er nu, er EURATOM udenfor demokratisk kontrol.

At EURATOM's forskningsbudget integreres i budgetterne for andre energiteknologier i EU's programmer for forskning og innovation.

[At EURATOM-traktaten forvandles til en Traktat for Vedvarende Energi, Energieffektivitet og Energibesparelse](#) for at styrke den retslige forankring af omstillingen til vedvarende energi, energieffektivitet og energibesparelse. I en sådan traktat træder de bestemmelser, der beskytter og fremmer vedvarende energi, energieffektivitet og energibesparelse i kraft med det samme, mens de dele, der relaterer sig til EURATOM, udløber senest i 2040. Ved hjælp af denne nye traktat, der kan håndhæves af EU-domstolen, bør energiomstillingskrav og fremme af miljøvenlige energiformer integreres i alle former for EU-politik og aktiviteter med henblik på at opnå et højt miljøbeskyttelsesniveau.

En sådan Traktat for Vedvarende Energi, Energieffektivitet og Energibesparelse bør indeholde regler udover den gældende EU-lovgivning ('merværdi'), introducere nye institutioner og samtidigt grundfæste allerede eksisterende standarder og beskyttelsesforanstaltninger, der hovedsageligt er ikke-bindende eller sekundær lovgivning, som primær ret.

Traktaten bør forpligte EU til at træffe de nødvendige foranstaltninger, herunder fastsætte bindende mål både på det nationale og europæiske niveau for at fremme energibesparelser og energieffektivitet og opnå en gradvis forøgelse af andelen af vedvarende energi i EU's energiforsyning. Det betyder bl.a., at EU-medlemslandene vedtager nationale planer og regelmæssigt offentliggør statusrapporter.

Traktaten bør forpligte EU til at fremme forskning og innovation på området for vedvarende energi, energieffektivitet og energibesparelse og fremme udviklingen af markederne på disse områder ved at understøtte samarbejdet mellem medlemslandene og ved at samarbejde med tredjelande og internationale organisationer.

Traktaten bør forpligte EU til at træffe foranstaltninger, der gør det indre marked mere fleksibelt både på udbuds- og efterspørgselsiden med henblik på at forberede markedet grundigt til integrationen af vedvarende energi og for at beskytte særligt sårbare forbrugere.

Traktaten bør forpligte EU til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at forøge investeringer i anvendelse af energi fra vedvarende energikilder, energieffektivitet og energibesparelse og bruge de midler, der er nødvendige for at opfylde mål og opgaver ved hjælp af de eksisterende finansielle instrumenter.

Den førnævnte Traktat for Vedvarende Energi, Energieffektivitet og Energibesparelse kan bestå af EURATOM-traktaten i en ændret version, der sikrer, at atomkraften i EU bliver afviklet, og skrives sammen med [den Europæiske Energiomstillingsprotokol](#), som er foreslået af den østrigske regering. Andre og lignende kombinationer er også mulige. Protokollen, der skal tilføjes [Traktaten om Den Europæiske Union](#) og [Traktaten om Den Europæiske Funktionsmåde](#) som annekst, er et fuldt færdigt traktatudkast, baseret på [den Europæiske Energiunion](#) og får allerede støtte fra nogle EU-medlemslande.

EU-medlemslandene, EU-parlamentet og EU-kommissionen bør anerkende, at disse ting er presserende og bør have høj prioritet. Det indebærer, at traktaten indlemmes i dialogen om europæisk forfatningsreform som en del af [Konferencen om Europas fremtid](#). Dialogen bør omfatte civilsamfundet, politiske partier, det akademiske samfund, medierne, NGO'er og erhvervslivet.

BAGGRUNDEN FOR VORES OPFORDRING ER FØLGENDE:

Ingen af de foranstaltninger, der hidtil er foreslået af EU-kommissionen eller vedtaget af Det Europæiske Råd er nok til at opfylde [Parisaftalens](#) målsætning om at begrænse den menneskeskabte globale opvarmning til 1.5 eller 2 grader celsius over førindustrielt niveau. I særdeleshed vil realiseringen af [EU's New Green Deal](#) forudsætte nye strukturer på forfatningsniveau, hvis den skal lykkes med at dekarbonisere det europæiske energisystem, der er ansvarligt for mere end 75 pct. af EU's udledninger af drivhusgasser.

I begyndelsen af 2019 præsenterede 28 EU-medlemslande deres nationale energi- og klimaplaner med henblik på at opfylde EU's energi- og klimamål for 2030 på vej mod klimaneutralitet i 2050. [Ingen af](#)

[planerne lever op til målsætningerne](#). Selv de bedst tilrettelagte planer når kun halvvejs i mål, mens gennemsnittet ligger på mindre end en tredjedel, hvilket skyldes utilstrækkelige måldefinitioner og utilfredsstillende beskrivelser af de politikker og den finansiering, der er nødvendig for at opnå klimaneutralitet.

[Ifølge Den Europæiske Revisionsret](#) skal EU gøre langt mere for at producere el fra vind- og solenergi for at kunne opfylde sine målsætninger for vedvarende energi. Siden 2014 er implementeringen af vedvarende energi foregået betydeligt langsommere. Revisionsretten opfordrer EU-kommissionen til at bede EU-medlemslandene om at understøtte yderligere deployering og påpeger samtidigt, at halvdelen af medlemslandene muligvis ikke vil kunne opfylde deres 2020-mål for vedvarende energi. Revisionsretten advarer også om, at 2030-målet for vedvarende energi på mindst 32 pct. kan blive vanskeligt at nå, fordi der ikke eksisterer bindende nationale mål.

Atomkraft er ikke en realistisk løsning på klimakrisen eller en miljømæssigt forsvarlig økonomisk aktivitet og bør derfor ikke klassificeres som en sådan. Med hensyn til nedbringelse af udledning af drivhusgasser er særligt energibesparelse og vedvarende energi mere effektiv pr. investeret krone. Selv hvis man ikke tager højde for omkostningerne for reaktornedsmeltning og atomaffaldsdeponering, koster et nyt atomkraftværk 2.3-7.4 gange mere end en landvindmøllepark eller et solkraftværk, tager 5-17 år længere at planlægge og opføre og [udleder 9-37 mere drivhusgas pr. produceret enhed elektricitet](#). Hertil kommer, at de systemiske konsekvenser af atomkraften udgør en forhindring på efterspørgselssiden for udviklingen af vedvarende energi. Problemerne ved atomkraft – ulykker, atomspredning, [atomaffaldshåndtering](#), risikoen for terrorangreb, etc. – må også tages i betragtning.

EURATOM-traktaten har stor betydning for udviklingen og bevarelsen af nukleartechnologi i Europa, både i kraft af selve sin eksistens og den institutionelle troværdighed og de støttemekanismer, den muliggør. Traktatens overordnede mål kan aflæses af præambelen og artikel 1, der udsiger, at ”kerneenergien udgør en væsentlig kilde til sikring af produktionens udvikling og fornyelse” og EURATOM har til opgave at skabe ”de nødvendige betingelser for den hurtige dannelse og udvikling af en kerneenergiindustri”. Herudover er EURATOM-traktaten ikke underlagt forsigtighedsprincippet, princippet om at miljøskader skal genoprettes ved kilden eller forureneren betaler princippet.

EURATOM-traktaten udgør en konstant hjælp til atomkraftens økonomi ved at muliggøre direkte og indirekte støtte. Desuden har EU-parlamentet ingen indflydelse på ting, der angår EURATOM, og lån til atomkraftprojekter kan bevilges uden først at konsultere parlamentet. Halvdelen af EU-medlemslandene har ikke atomkraftprogrammer, men – på grund af EURATOM – betaler alligevel for forskning og udvikling på områderne for fission og fusion. Ifølge [Green Budget Germany](#) har EU brugt [mere end 102 milliarder kr. på EURATOM-programmer siden 1984](#).

På grund af støtten til atomkraft bliver vedvarende energi stillet specielt dårligt. Selvom dens omkostninger hele tiden falder, indregnes de forskellige energikilders eksternaliteter ikke i deres prissætning, hvad der skader implementeringen af vedvarende energi mest. Hertil kommer, at tidligere tiders støtte allerede er indbygget i atomkraftens infrastruktur.

Seks EU-medlemslande – Østrig, Sverige, Tyskland, Ungarn, Irland og Danmark – har noteret sig, at EURATOM-traktaten ikke er blevet forbedret nævneværdigt, siden den trådte i kraft og derfor trænger til at blive opdateret. Imidlertid imødekommer [den seneste meddelelse fra EU-kommissionen om reform af](#)

[EURATOM](#) ikke dette krav. Kun en forvandling af EURATOM-traktaten til en Traktat for Vedvarende Energi, Energieffektivitet og Energibesparelse, der sikrer en forsvarlig udfasning af atomkraften, kan garantere en bæredygtig omstilling til grøn energi. Hvis en omfattende reform eller ophævelse af EURATOM ikke er mulig indenfor en rimelig tidsramme, er [ensidig tilbagetrækning fra EURATOM-traktaten](#) af et eller flere EU-medlemslande en mulighed.

For øjeblikket er der ingen garanti for, at de atomkraftværker, der lukker, vil blive erstattet af vedvarende energi. Den samlede import af naturgas til EU-medlemslande var mere eller mindre den samme i 2017 og 2018, men er voksende. I 2018 importerede medlemslandene 401 milliarder m³ naturgas og behovet for yderligere import anslås til 45 milliarder m³ over de næste fem år. Næsten 40 pct. af importen af gas kommer fra Rusland. Naturgassen var [den største enkelte bidragsyder til væksten i det globale energiforbrug i 2018](#), som udgjorde endnu et rekordår for implementeringen af naturgas, der voksede med 5.3 pct. sammenlignet med 2017. Naturgas alene var ansvarlig for 40 pct. af væksten i det samlede energiforbrug. Ifølge en undersøgelse af [Energy Watch Group](#) bidrager naturgas ikke til klimabeskyttelse og udgør ikke en overgangsteknologi hen imod et bæredygtigt energisystem. Hvis metanudledninger lægges over i udledningerne af CO₂, [forøger et skifte fra kul og olie til naturgas i kraftværker og varmesystemer energiforbrugets udledning af drivhusgasser med ca. 40 pct.](#)

Politisk proces, strategi og taktik har betydning: I betragtning af, at EURATOM er energirelateret, giver det politisk, strategisk og taktisk mening at inkludere alle energirelaterede forfatningsreformforslag i reformprocessen på samme tid. Dels har EU brug for en ny overordnet vision på energiområdet, som kun en Traktat for Vedvarende Energi, Energieffektivitet og Energibesparelse kan leve op til, dels er der behov for et stabilt, langsigtet rammeværk for implementeringen af vedvarende energi, og dels er der i en forhandlingssituation brug for flest tænkelige valgmuligheder med henblik på at opnå en bæredygtig grøn europæisk energiomstilling.

København, Aarhus og Hurup, d. 19. februar 2020

Jane Kruse –Nordisk Folkecenter for Vedvarende Energi (www.folkecenter.dk)

Hans Pedersen og Gunnar Boye Olesen – VedvarendeEnergi (www.ve.dk)

Niels Henrik Hooge og Palle Bendsen - NOAH Friends of the Earth Denmark (www.noah.dk)